

De economische positie van West-Vlaanderen

R. BRANSON, *Wetenschappelijk medewerker WES*

Bij de afbakening van ontwikkelingszones in een bepaald gewest, vormt de keuze van de criteria uiteraard het belangrijkste aspekt. Het verleden heeft uitgewezen dat discussiepunten omtrent de aanduiding van regionale probleemgebieden vrijwel altijd betrekking hadden op de inhoud van de criteria en op hun dubieuze toepassing. De vraag die zich op dit vlak opdringt is, of de nieuwe wet betreffende de economische expansie van 30 december 1970 meer klaarheid brengt dan de vroegere regionale wetten van 17 juli 1959 en 14 juli 1966.

De oplossing van deze probleemstelling maakt een aantal konsideraties van meer fundamentele aard noodzakelijk. Achtereenvolgens zullen de volgende punten behandeld worden :

1. Enkele hoofdlijnen uit de regionaal-economische theorie.
2. Konfrontatie tussen de resultaten van de theoretische analyse en de criteria opgesomd in de expansiewet.
3. Hiërarchische rangschikking van de Vlaamse arrondissementen op basis van de weerhouden criteria.
4. De positie van de Westvlaamse arrondissementen.

1. Enkele hoofdlijnen uit de regionaal-economische theorie

Onder de belangrijkste concepten in de ruimtelijke economie kunnen de vraag naar en het aanbod van arbeid gerekend worden. De aanbodkomponent — dit is de bevolking die actief in de economische activiteit wil ingeschakeld worden — is hierbij inhoudelijk het meest eenvoudige begrip aangezien slechts enkele verklarende variabelen, waaronder voornamelijk de geboorten, de sterften, de migratie en de aktiviteitsgraden er een rol in spelen.

Een belangrijk gemeenschappelijk kenmerk is wel dat deze vier determinanten de invloed ondergaan van de leeftijdsstructuur. Zo zal een bepaalde regio met een bij uitstek jonge bevolking doorgaans hoge geboorten per capita hebben, alsook lage sterften per capita en een hoge variabiliteit van de migratie ten aanzien van de beïnvloedende factoren. Bovendien zullen al deze resultaten opnieuw de leeftijdsstructuur beïnvloeden. De resultante van al deze bewegingen geeft de evolutie aan

van de bevolking die via een aktiviteitscoëfficiënt¹ omgerekend wordt tot het arbeidsaanbod.

Het is natuurlijk verkeerd de evolutie van het arbeidsaanbod los te zien van de ontwikkeling van de arbeidsvraag. (= werkgelegenheid). De binding tussen beide wordt evenwel gewaarborgd door de reeds ingekalkuleerde migratie die gezien wordt als een funktie van de gap tussen het relatief nationaal en regionaal tewerkstellingsniveau.

Wanneer de 'regionale ondertewerkstelling' toeneemt zal de emigratie verhogen en vice versa. In meer gevorderde theorieën zal natuurlijk ook rekening gehouden worden met de aantrekkingskracht van middelgrote steden (omwille van hun dienstenapparaat) en de afstoting van zware geagglomereerde kernen (omwille van kongestie).

De geciteerde ondertewerkstelling wordt bepaald door variabelen die thuishoren langs de vraagkant. De migratie krijgt op deze manier een equilibrerende rol en wordt aldus een belangrijke strategische variabele tussen vraag en aanbod.

In het vraagmodel, dat in complexiteit het voorgaande overtreft, worden de economische activiteiten gekarakteriseerd in termen van arbeidsplaatsen. Aangezien verschillende sektoren in de geografische ruimte verschillende lokalisatiegedragingen vertonen, zal men genoodzaakt zijn het geheel van de economische activiteiten te desaggregeren in voldoende homogene groepen. Het algemeen principe van deze verdeling wordt gevonden in de 'export base theory'. Hierbij wordt bij een eerste aanloop de economische bedrijvigheid in twee grote delen gesplitst.

1. De eerste groep noemt men de *stuwende of de export-georiënteerde sektoren* omdat het overgrote deel van hun produktie buiten de regio van vestiging wordt afgezet. Dit zijn sektoren als metaalbewerking en -verwerking, textiel, chemische industrieën, toerisme...

2. De tweede groep heeft uiteraard een verzorgend karakter voor de eigen regio. Deze verzorgingssektoren kunnen zelf in twee subkategorieën ingedeeld worden :

¹ De aktiviteitscoëfficiënt is de verhouding tussen de aktieve woonbevolking en de totale bevolking. Om rekening te houden met de leeftijdsstructuur worden de aktiviteitscoëfficiënten voor verschillende leeftijdsgroepen berekend.

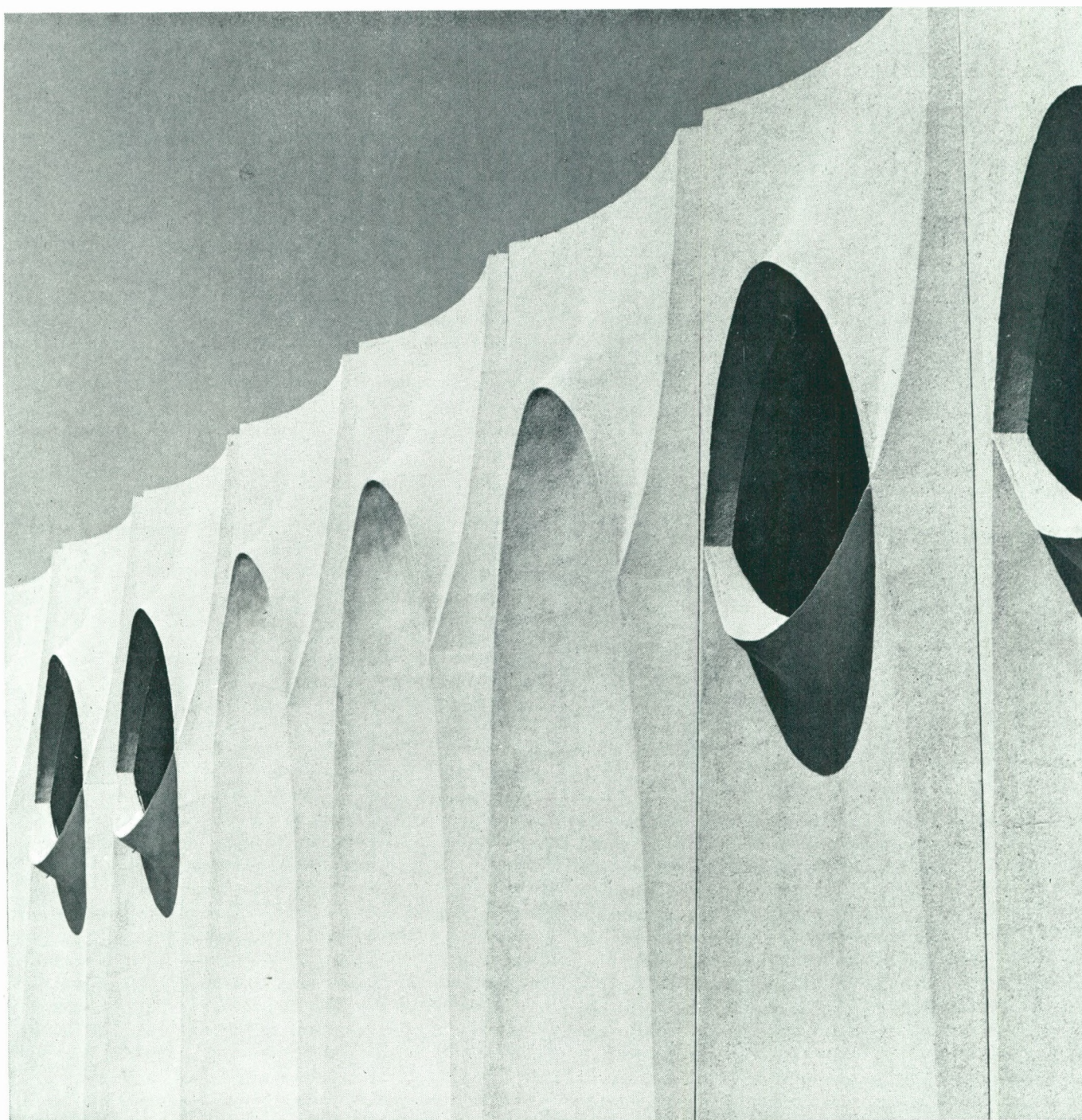

Foto : L. Van Rafelghem, Brugge

Archief : Structo nv, Brugge

De economische positie van West-Vlaanderen

a) de *industrie-verzorgende sektor* waarin alle bedrijven thuishoren die goederen en/of diensten aanbieden voor de stuwende bedrijvigheid van de regio (toeleveringsbedrijven, industriebouw...);

b) de *bevolkings-verzorgende sektor* die enkel goederen en/of diensten aanbiedt ten aanzien van de konsumenten die in de regio verblijven (kleinhandel, onderwijs, gezondheidszorg, cultuur...). De bevolking is hier de voornaamste verklarende variabele. Natuurlijk zullen in een meer verfijnde theorie ook het inkomensniveau en de verstedelijkingsgraad van de streek een rol spelen.

De drijvende kracht in dit model wordt gevormd door de stuwende sectoren (eerste groep). Hun evolutie, in arbeidsplaatsen uitgedrukt, wordt bepaald door de ontwikkeling van de algemene vraag naar hun produkten en de attractiegraad van de regio waar ze gevestigd zijn. In het concept 'aantrekkingskracht van de streek' zijn de elementen: toegang tot de markten van de inputs en outputs (= kommunikatie- en transportbesparingen), toegang tot de faktor arbeid (= loonbesparingen) en toegang tot de natuurlijke hulpbronnen² (= natuurlijke gedetermineerdheid) ingebouwd. Natuurlijk moet rekening gehouden worden met de heterogeniteit binnen de groep van de stuwende sectoren. Zo zullen sommige subtakken naargelang de aard van hun bedrijvigheid eerder loongevoelig zijn terwijl anderen meer transportgericht zijn.

In het vraagmodel vormen de stuwende sectoren de belangrijkste motorische variabele. Stel even dat een regio over een groot deel nijverheidstakken beschikt, die op nationaal vlak op de voorposten van de groei staan. Indien bovendien de regionale attractiefactoren gunstig zijn, dan zal hieruit een positieve evolutie voor de tewerkstelling voortvloeien. Deze ontwikkeling zal zich na enige tijd ook doorzetten in de industrie-verzorgende sectoren. Verder zal dit verloop de uitwijking tegenhouden of de immigratie bevorderen. Hierdoor wordt dan weer een stimulerende invloed uitgeoefend op het groeiritme van de bevolking dat zelf een gunstige repercus-

sie heeft op de werkgelegenheid in de populatie-verzorgende sectoren. Door al deze interacties wordt een wijziging teweeggebracht in de vraag-aanbodverhouding, die van verklarende betekenis zijn voor de wijziging in de regionale loonverschillen. Deze laatste wijzigen dan weer de attractiefactoren, zodat de interacties van de relaties doorlopen totdat een algemeen evenwicht wordt bereikt³ (zie ook figuur 1).

Dit algemeen model is omwille van de noodzakelijke beknoptheid stroef, weinig genuanceerd en verwaarloost bovendien de rol van een aantal sekundaire factoren.

II. Konfrontatie tussen de resultaten van de theoretische analyse en de criteria opgesomd in de expansiewet

De vraag die zich nu stelt is welk licht de totnogtoe gevoerde analyse werpt op de interpretatie van de vier criteria opgesomd in de expansiewet van 30 december 1970.

Deze vier criteria zijn de volgende:

1. Huidig en te voorzien structureel tekort aan werkgelegenheid (ondermeer werkloosheid, potentieel arbeidsaanbod, definitieve uitwijking of pendelmigratie, belangrijke verliezen aan arbeidsplaatsen) vastgesteld op grond van de arbeidsbalansen.

2. Werkelijk of nakend verval van belangrijke economische activiteiten (negatieve evolutie van de arbeidsvraag).

3. Abnormaal lage levensstandaard (ondermeer de inkomensverschillen).

4. Traagheid van de economische groei.

Het structureel tekort aan werkgelegenheid (criterium 1) dat in ons modelschema opgenomen is onder de benaming van 'relatief regionaal tewerkstellingsniveau' wordt bepaald door de ontwikkeling van het arbeidsaanbod en de ontoereikende arbeidsvraag (criterium 2). Deze beide componenten van de arbeidsmarkt oefenen echter ook hun invloed uit via een reeks andere variabelen waarbij ook de regionale inkomensverschillen (criterium 3) een rol spelen. Ook het vierde criterium - traagheid van de economische groei - dat uiteindelijk kan herleid worden tot de relatieve wijzigingen in de regionale inkomensverschillen mag hierbij niet terzijde gelaten worden. Resumerend kan dus gezegd worden dat de verschillende criteria ingebouwd zijn in een oorzakelijkheidsstructuur waardoor zij elkaar onderling beïnvloeden.

Bij hun interpretatie en toepassing mogen zij niet als losstaande gehelen beschouwd worden. Vooral de aard van de onderlinge relaties spelen een belangrijke rol. Zo dient er gewaakt dat uiteindelijk geen criteria die onderling een 'tautologisch' verband vertonen, geselecteerd worden⁴. Op die manier zouden bepaalde verschijnselen meer dan éénmaal meetellen in de afbakening van de ontwikkelingsgewesten wat uiteraard tot scheefgetrokken toestanden zou leiden.

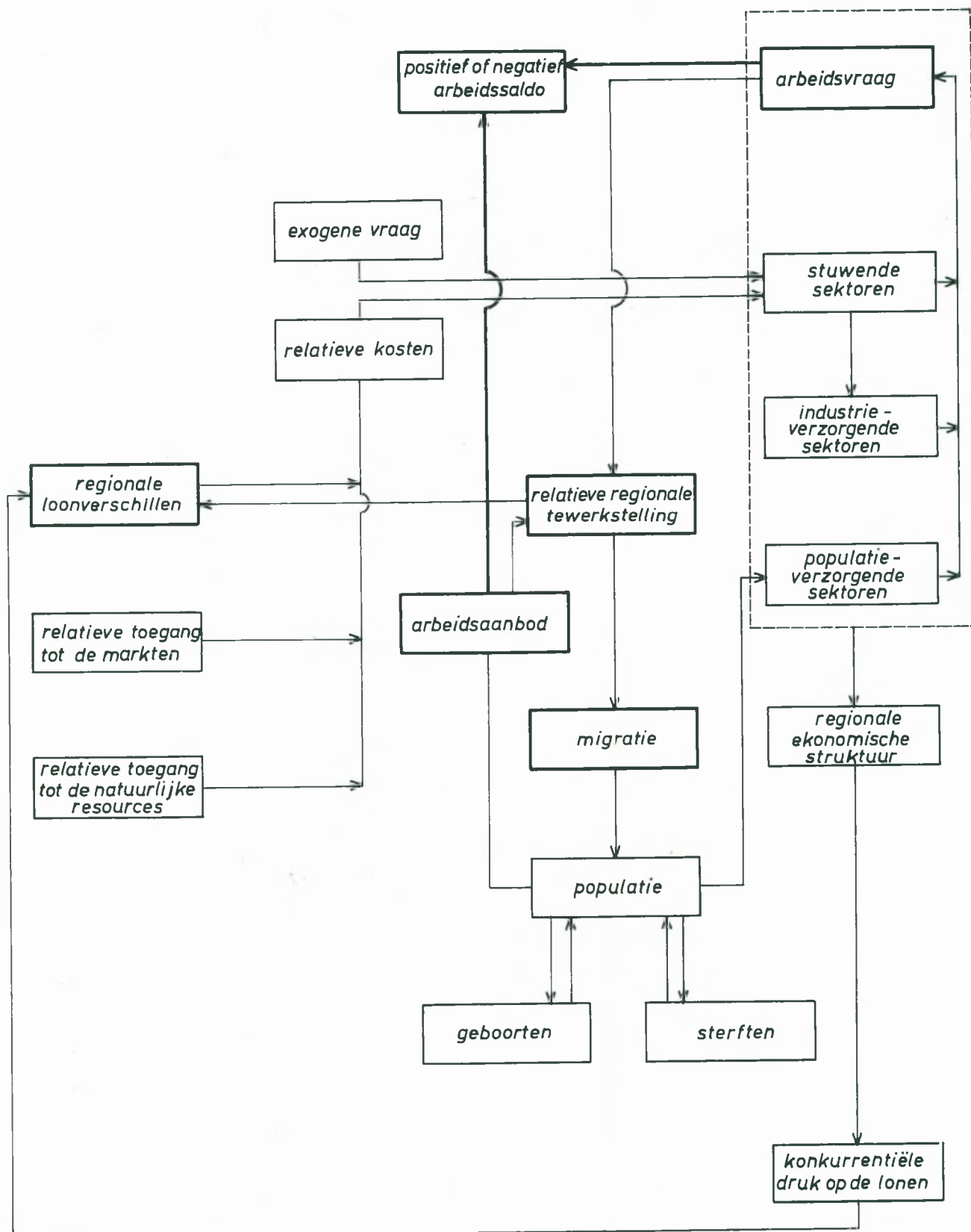
Zo wordt een eerste overlapping geconstateerd tussen criterium 1 en 2. Immers, bij een afnemende arbeids-

² Als voorbeeld van natuurlijke hulpbronnen kan men bepaalde landschapskwaliteiten nemen als voorwaarde voor een toeristische ontwikkeling; de extraktieve nijverheid (land- en mijnbouw) steunt voor een groot deel op deze natuurlijke hulpbronnen.

³ In de realiteit zal een dergelijk evenwicht nooit bereikt worden omdat de exogene factoren (= variabelen die zelf niet meer verklaard worden door anderen) voortdurend veranderen.

⁴ Een tautologische relatie, ook genoemd definitierelatie, verklaart niet wezenlijk het verschijnsel, maar duidt er enkel de samenstellende componenten van aan.

Fig I: algemeen modelschema van de interacties tussen regionaal-ekonomische variabelen.

De economische positie van West-Vlaanderen

vraag zal het werkgelegenheidstekort toenemen op voorwaarde dat het arbeidsaanbod konstant blijft. In meer concrete termen komt het erop neer dat verval van belangrijke economische activiteiten steeds verrekend zal zijn in het arbeidstekort op het einde van diezelfde periode (er is natuurlijk sprake van 'netto-verval' van economische activiteiten, waarbij bedoeld wordt dat achteruitgang in sommige sectoren nog tijdens dezelfde periode geheel of gedeeltelijk kan gecompenseerd worden door creatie van arbeidsplaatsen in andere branches van het economisch leven). Samenvattend betekent dit alles dat het tweede criterium reeds vervat zit in het eerste en bijgevolg logischerwijze als overbodig kan beschouwd worden. Zelfs wanneer men uitgaat van de idee dat de wetgever niet alleen het werkgelegenheidstekort in zijn geheel maar ook de samenstellende componenten speciaal, wil beklemtonen, dan rijst nog altijd de vraag waarom enkel de regressie in de arbeidsvraag wordt geaccentueerd en niet de verhoging van het arbeidsaanbod. Arbeidstekorten ontstaan immers niet alleen als gevolg van verval van economische activiteiten, maar kunnen ook als resultante van demografische druk naar voren komen. Hieruit blijkt een zekere diskriminatie ten aanzien van de regio's met een sterk toenemende actieve bevolking.

Een andere kritische bemerking heeft betrekking op het vierde criterium met name de traagheid van de economische groei. Vooreerst dient duidelijk gesteld dat het hier niet zozeer gaat om het groeiniveau als dusdanig, maar wel om de intensiteit waarmee de regio sneller of minder snel groeit dan andere regio's. Hierbij is een dubieuze interpretatie niet uitgesloten, aangezien een relatief hoge groeivoet zich kan situeren op een laag niveau van economische activiteit en vice versa. Verder is het duidelijk wanneer de groei van het bruto-regionaal produkt per capita gedurende een bepaalde periode relatief laag is ten aanzien van de andere regio's, dit tot uiting zal komen in een verkleining van het positief, of een vergroting van het negatief 'relatief regionaal inkomensverschil' (criterium 3) op het einde van deze periode.

Een bezwaar van praktische aard is het feit dat evolutiecijfers van het bruto-regionaal produkt op het arrondissementeel vlak niet beschikbaar zijn, wat sommige onderzoekers er toe aangezet heeft de evolutie in de tewerkstelling als een maatstaf van economische groei te gebruiken. Afgezien van de theoretische bezwaren, dient op-

gemerkt dat hierdoor het probleem herleid wordt tot het tweede criterium, wat op zijn beurt - zoals aangeduid - thuishoorde in het eerste.

Uit onze analyse blijkt dat de vier criteria niet allen op eenzelfde niveau kunnen geplaatst worden, maar dat een hiërarchische rangschikking zich opdringt. Zo kunnen criterium 1 (werkgelegenheidstekort) en criterium 3 (inkomensverschillen) werkelijk probleemaanduidend zijn, terwijl criterium 2 (verval van belangrijke economische activiteiten) en criterium 4 (trage economische groei) tautologische beïnvloedende componenten zijn van de eersten en slechts in die mate hun belang hebben voor zover zij tot reële problemen aanleiding geven.

Uiteindelijk worden op basis van deze beschouwingen het werkgelegenheidstekort en de inkomensverschillen als de meest zuivere indicatoren van regionaal-economische probleemintensiteit aangezien. Er moet echter nog rekening gehouden worden met het feit dat het toekomstig werkgelegenheidstekort doorgaans in een te enge zin wordt gedefinieerd namelijk als het verschil tussen de 'toekomstige effectieve vraag' en het 'toekomstige effectieve aanbod'. Om het aanbod te berekenen wordt ondermeer meestal verondersteld dat de trend van de migratiebeweging uit het verleden zich zal doorzetten. Hierdoor wordt in geval van uitwijking reeds op voorhand aangenomen dat een aantal actieve personen de regio zullen verlaten zodat voor hen geen arbeidsplaatsen moeten gekreëerd worden. Voor de regio's met een belangrijk uitwijkingssaldo is dit een doorrekenen van problemen uit het verleden naar de toekomst, zonder dat ruimte wordt geschapen voor een korrigerende invloed.

Om de term werkgelegenheidstekort kwantitatief te veruimen zal dus ook rekening gehouden worden met de migratiebewegingen. Uit het algemeen modelschema blijkt hoe de weerhouden criteria - werkgelegenheidstekorten, inkomensverschillen en migratiebewegingen - onder al de regionale economische indicatoren de meest 'bevolkingsbelastende variabelen' zijn.

Zij vertonen onderlinge relaties die evenwel niet van tautologische maar van kausale aard zijn. Zo treden lage inkomens, grote werkgelegenheidstekorten en belangrijke emigraties gewoonlijk samen naar voren. Hetzelfde geldt natuurlijk ook voor hun tegengestelde adjektieven.

III. Hiërarchische rangschikking van de Vlaamse arrondissementen op basis van de weerhouden criteria

In tabel 1 werd het cijfermateriaal samengebracht dat op de geselecteerde criteria betrekking heeft. Om redenen van volledigheid in de informatie werden de regionale inkomensverschillen aan de hand van drie indicatoren gemeten met name het gemiddeld inkomen per inwoner, het mediaaninkomen op basis van de aangiften⁵ en het gemiddeld inkomen per aangifte. Deze gemiddelden lopen grosso modo parallel met elkaar. In ons verder betoog zal enkel het gemiddeld inkomen per aangifte gebruikt worden omdat dit kengetal bij belangrijke afwijkingen meestal het midden houdt tussen de twee andere cijferreeksen. Verder dient opgemerkt dat het werkgelegenheidstekort niet te ver in de toekomst werd gefixeerd zodat ook de huidige krachtlijnen op dat vlak tot op zekere hoogte in de geciteerde kwantiteiten aanwezig blijven.

⁵ Het mediaaninkomen is het inkomen van diegene die de 'middenspositie' bekleedt in een reeks waar de inkomensaangiften van laag naar hoog zijn gerangschikt.

Tabel 1 : Welvaartsindicatoren in de Vlaamse arrondissementen.

Arrondissement	Gemiddeld inkomen per inwoner 1969		Mediaaninkomen 1969		Gemiddeld inkomen per aangifte 1969			Migratiesaldo ^a 1963-71		Minimumtekort 1975 ^b aan werkgelegenheid	
	x 1.000	Rang	x 1.000	Rang	x 1.000	Rang	Totaal	In % v.d. bevolking	Rang	In % v.h. arbeids- aanbod	Rang
Antwerpen	56,5	1	123,5	1	161,4	1	+ 2.719	+ 0,29	6	— 2,6	1
Mechelen	43,8	9	111,5	4	136,5	8	— 1.630	— 0,57	10	+ 4,4	8
Turnhout	37,7	17	103,5	15	124,4	17	— 4.287	— 1,28	17	+ 13,2	17
Hasselt	35,3	19	109,5	6	131,9	11	— 1.597	— 0,49	9	+ 10,0	14
Maaseik	31,5	22	105,5	12	120,5	19	— 981	— 0,58	11	+ 19,2	22
Tongeren	33,5	20	104,5	12	122,7	18	— 1.496	— 0,89	14	+ 18,7	21
Aalst	40,7	12	106,5	10	128,9	14	— 2.978	— 1,12	16	+ 14,0	19
Dendermonde	40,6	13	104,5	13	126,7	15	— 1.893	— 1,08	15	+ 10,5	15
Eeklo	39,9	15	106,5	10	129,7	13	+ 868	+ 1,01	5	+ 9,3	13
Gent	48,6	3	113,5	3	149,0	3	— 49	— 0,01	7	+ 0,5	2
Oudenaarde	40,1	14	100,5	17	126,2	16	— 1.774	— 1,57	19	+ 8,2	11
Sint-Niklaas	44,7	7	108,5	7	132,6	10	— 1.423	— 0,71	12	+ 1,0	3
Brugge	45,4	5	107,5	9	143,1	4	+ 7.654	+ 3,12	2	+ 4,3	7
Diksmuide	32,6	21	90,5	21	110,8	22	— 2.773	— 5,87	22	+ 15,1	20
Ieper	36,2	18	92,5	22	115,6	21	— 4.735	— 4,51	21	+ 12,7	16
Kortrijk	45,0	6	103,5	15	136,2	9	— 325	— 0,12	8	+ 1,3	4
Oostende	46,1	4	108,5	7	140,9	6	+ 1.935	+ 1,49	4	+ 2,7	6
Roeselare	42,9	10	99,5	18	131,9	12	— 1.894	— 1,34	18	+ 2,2	5
Tielt	38,0	16	96,5	20	121,2	20	— 3.091	— 4,03	20	+ 4,6	9
Veurne	42,7	11	99,5	18	139,7	7	— 344	— 0,71	12	+ 7,9	10
Halle-Vilvoorde	49,8	2	119,5	2	153,9	2	+ 35.480	+ 7,35	1	+ 9,2	12
Leuven	44,3	8	110,5	5	141,7	5	+ 6.736	+ 1,71	3	+ 13,2	18

^a Bij de berekening van het migratiesaldo werd geen rekening gehouden met de vreemdelingen.

^b Voor de berekening van het minimumtekort zie, R. BRANSON, 'De arbeidsbalans 1970-80', 'De ontwikkeling van de Vlaamse economie in internationaal perspectief', GERV, 1971. Er dient wel opgemerkt dat de afbakening van de tekorten op basis van strikte minimumcriteria gebeurde (ondermeer wat betreft de realistische terughaalbaarheid van de uitgaande pendel voor de tewerkstelling in eigen streek). In afwijking van het geciteerde rapport werd echter wel rekening gehouden met de friktionele werkloosheid.

Op basis van de cijfers over inkomen, migratie en werkgelegenheidstekort wordt nu een algemene doorsneerangschikking opgesteld teneinde de regionale economische probleemintensiteit van de Vlaamse arrondissementen in hiërarchische zin te bepalen. Aangezien het evenwel zinloos zou zijn gemiddelde klassifikaties op te stellen tussen criteria waarvan de respektieve ranggetallen sterk uit elkaar lopen, wordt vooreerst de graad van overeenstemming berekend tussen de drie bedoelde criteria. Om deze overeenstemming te meten werd de konkordantiecoëfficiënt⁶ gebruikt die theoretisch kan variëren van 0 tot 1. Bij de waarde 0 duidt zij volkomen toevaligheid aan in de toewijzing der rangnummers, terwijl bij de waarde 1 volkomen overeenstemming tussen de verschillende criteria aanwezig is. Na kwantificering bleek dat de coëfficiënt de waarde van 0,78 bereikt, wat als een goed resultaat mag aangezien worden.

⁶ De konkordantiecoëfficiënt (W) laat zich als volgt definiëren :

$$W = \frac{S}{\frac{1}{12} m^2 (n^3 - n)}$$

Waarbij S : de som van gekwadrateerde verschillen tussen de geobserveerde en verwachte rangtotalen (het verwachte rangtotaal = $\frac{1}{2} m (n + 1)$)

m : het aantal beoordelingsreeksen (m = 3)

n : het aantal gevallen per beoordelingsreeks (n = 22).

Er zijn dus voldoende theoretische gronden om tot de doorsneeklassifikatie over te gaan. Deze werd opgenomen in tabel 2. Bij de interpretatie ervan mag geen overdreven belang gehecht worden aan het precieze ranggetal van de synteseklassifikatie. De aandacht dient vooral te gaan naar het rangtotaal (sommatie van de ranggetallen der afzonderlijke criteria), dat een indikator is van de intensiteit van economische ontwikkelingsproblematiek. In dit perspectief wordt bij wijze van voorbeeld opgemerkt dat het arrondissement Tongeren, dat met een rangtotaal van 43 punten op de negende plaats staat, bijna even goed de vijfde positie had kunnen bekleden die slechts een vijftal punten meer telt.

Verder dient hieraan toegevoegd dat naast het rangtotaal ook het kwintiel⁷ waarbinnen het arrondissement valt, zijn belang heeft. Zo wordt in de rangschikking vastgesteld dat de zeven eerst gerangschikte arrondissementen slechts 20,3 % van de actieve woonbevolking van Vlaanderen vertegenwoordigen; bovendien wordt pas aan de achttiende positie (Oostende), na kumulatie van de procentuele aandelen slechts 60,7 % van het totale Vlaamse arbeidsaanbod bekomen.

⁷ Ieder kwintiel vertegenwoordigt een groep van arrondissementen die samen 20 % (ongeveer) van het Vlaamse arbeidsaanbod innemen.

De economische positie van West-Vlaanderen

IV. De positie van de Westvlaamse arrondissementen

Uit tabel 2 blijken duidelijk de posities die de Westvlaamse arrondissementen in het geheel van de Vlaamse economische activiteit innemen. De Westhoekarrondissementen en het arrondissement Tielt zijn onze voornaamste probleemregio's.

Tabel 2 : Rangschikking van de Vlaamse arrondissementen naar afnemende intensiteit van economische ontwikkelingsproblematiek.

Rang	Arrondissement	Rangtotaal op basis van inkomen, migratie en werkgelegenheidstekort	Arrondissementsdeel aandeel in het totaal arbeidsaanbod	Kumulatie van de aandelen van het arbeidsaanbod	
1	Diksmuide	64	0,87	0,87	
2	Ieper	58	1,94	2,81	
3	Maaseik	52	2,96	5,77	
4	Turnhout	51	5,96	11,73	Kwintiel I
5	Aalst	49	4,96	16,69	
	Tielt	49	1,43	18,12	
7	Oudenaarde	46	2,20	20,32	
8	Dendermonde	45	3,35	23,67	
9	Tongeren	43	2,96	26,63	
10	Roeselare	35	2,69	29,32	Kwintiel II
11	Hassel	34	5,42	34,74	
12	Eeklo	31	1,60	36,34	
13	Veurne	29	0,86	37,20	
14	Leuven	26	7,11	44,31	
	Mechelen	26	5,29	49,60	
16	St.-Niklaas	25	3,87	53,47	Kwintiel III
17	Kortrijk	21	4,96	58,43	
18	Oostende	16	2,33	60,76	
19	Halle-Vilvoorde	15	9,18	69,94	
20	Brugge	13	4,37	74,31	Kwintiel IV
21	Gent	12	8,85	83,16	
22	Antwerpen	8	17,13	100,29	Kwintiel V

Aangezien echter de regionale intensiteiten van economische ontwikkeling werden gemeten op basis van arrondissementale grenzen, wordt uiteraard geen rekening gehouden met de onvermijdelijke heterogeniteit die in de arrondissementen zelf aanwezig is. In bepaalde gevallen kunnen overkoepelende kengetallen dan ook belangrijke realiteiten verdoezelen. Deze bemerking is reëel voor de Westvlaamse arrondissementen Veurne en Oostende⁸. De toeristische activiteit langsheen de kustzone heeft in deze regio's een belangrijke uitbouw van het distributieve en dienstenapparaat met zich meegebracht, terwijl het achterland daarentegen, duidelijk agrarisch is gebleven.

Deze differentiatie in de economische structuur zou uiteraard een belastend element zijn voor de welvaartsontwikkeling in het achterland zoals ondermeer blijkt uit tabel 3.

Tabel 3 : Regionale inkomensverschillen voor Kust en Achterland in 1967.

	Gemiddeld inkomen per inwoner		Gemiddeld inkomen per aangifte	
	in a.c. (x 1000 Fr)	Index (Vlaanderen = 100)	in a.c. (x 1000 Fr)	Index (Vlaanderen = 100)
Kuststrook	43,6	115,6	131,1	108,3
Achterland Oostende	28,8	76,3	105,5	87,1
Achterland Veurne	30,5	80,9	103,4	85,4
Achterland Brugge	35,2	93,3	118,9	98,2

Ook op het vlak van pendel en migratie bevinden de perifere kustgebieden zich in een minder gunstige positie. Tevens dient opgemerkt dat het inwijkingssaldo voor het arrondissement Oostende een specifiek karakter heeft. Deze immigratie is niet het symptoom van een attractieve arbeidsmarkt, maar heeft eerder betrekking op de inwijking van oudere personen die omwille van de recreatieve functie van het kustgebied daar hun residentie wensen te hebben⁹.

Als slotsom komt naar voren dat naast de Westhoekarrondissementen en het arrondissement Tielt, ook het economisch zwakkere gedeelte van het arrondissement Roeselare en het achterland van Oostende (dat uitlopers heeft in het arrondissement Brugge) als ontwikkelingsgebieden zouden aangeduid worden. De Westvlaamse Economische Raad heeft dan ook in deze zin een voorstel aan de bevoegde overheden overgemaakt.

⁸ Op het algemeen Vlaamse vlak dient ook de heterogeniteit van het arrondissement Leuven aangestipt. Langs de westkant leunt dit arrondissement aan tegen de Brusselse agglomeratie terwijl de oostzone de overgang maakt met het Kempisch gebied.

⁹ In bijkomende orde dient opgemerkt dat het werkgelegenheidstekort van het arrondissement Oostende waarschijnlijk werd onderschat. Voor de projectie van de tewerkstelling in de tertiaire bedrijvigheid werden in de arbeidsbalans algemene tertiaire groeiritmen toegepast op de specifieke tertiaire structuur van de Kust, waar het toerisme duidelijk de hoofdkomponent vormt. De laatste jaren kent de tewerkstelling in deze bedrijvigheid zelfs een tendens tot stagnatie.